

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATIAETH, 18/06/24

YN BRESENNOL:

Cynghorwyr:

Anne Lloyd-Jones (Cadeirydd), Stephen Churchman, Anwen Hughes, Eryl Jones-Williams, Olaf Cai Larsen, Dewi Owen, Edgar Wyn Owen, Ioan Thomas, Sian Williams a Menna Trenholme (Aelod Cabinet Cefnogaeth Gorfforaethol).

Swyddogion:

Vera Jones (Rheolwr Gwasanaeth Democratiaeth ac Iaith), Ian Jones (Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol), Annes Sion (Arweinydd Tîm Democratiaeth), Catrin Love (Pennaeth Cynorthwyol Cefnogaeth Gorfforaethol) a Sioned Mai Jones (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

1. PENODI IS-GADEIRYDD

Etholwyd y Cynghorydd Sian William yn Is-gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democratiaeth am y flwyddyn 2024/25.

2. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Linda Ann Jones, Llio Elenid Owen, Arwyn Herald Roberts a Beca Roberts.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol.

4. MATERION BRYD

Ni chodwyd unrhyw faterion bryd.

5. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion cyfarfod blaenorol y pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 27 Chwefror, 2024 fel rhai cywir.

6. DRAFFT O ADRODDIAD BLYNYDDOL GAN Y PENNAETH GWASANAETHAU DEMOCRATIAETH

PENDERFYNIAD

Derbyn yr adroddiad gan gytuno i wneud man addasiadau cyn ei argymhell i'r Cyngor Llawn ar gyfer ei fabwysiadu.

Cyflwynwyd yr adroddiad oedd yn gofyn i'r Pwyllgor ystyried cynnwys yr adroddiad blynyddol a'i argymhell i'w fabwysiadu gan y Cyngor Llawn. Eglurwyd bod yr adroddiad yn amlinellu prif flaenoriaethau'r Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth am y flwyddyn i ddod yn ogystal ag adrodd ar y datblygiadau a wnaethpwyd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Esboniwyd bod yr adroddiad ychydig yn wahanol eleni a mynegwyd balchder yn ei gynnwys a'i fformat.

Tynnwyd sylw at gynnwys yr adroddiad a'r meysydd gafodd eu blaenoriaethu yn 2023/24 megis:

- Diogelwch a Chefnogaeth i Gynghorwyr oedd yn cynnwys yr elfen iechyd a lles.
- Hyfforddiant i Gynghorwyr a'r sgyrsiau datblygiad personol gafodd eu cynnal.
- Trefniadau Craffu
- Symud at fod yn Gyngor di-bapur

Cyfeiriwyd hefyd yn yr adroddiad ar nifer o lwyddiannau 2023/24, er enghraifft yr adborth bositif iawn a dderbyniodd y Tîm Democratiaeth gan Gynghorwyr, niferoedd y Pwyllgorau gafodd eu gweinyddu a'r rhaglen lawn o hyfforddiant gafodd ei chynnal a'i datblygu.

I gloi cyfeiriodd y Pennaeth Gwasanaethau Democratiaeth at flaenoriaethau 2024/25 oedd yn cynnwys:

- Adeiladu ar drefniadau diogelwch a chefnogaeth i Gynghorwyr
- Rhesymoli'r rhaglen hyfforddiant a'r rhaglen briffio ar gyfer Cynghorwyr
- Gweithredu ar newidiadau i drefniadau Craffu er mwyn cael y gorau allan ohono
- Amlygu'r gefnogaeth sydd ar gael i Gynghorwyr.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Credwyd bod yr adroddiad yn ffeithiol a cadarnhaol iawn a broliwyd y fformat. Gwnaethpwyd rhai sylwadau am faint a lliw'r ffont mewn rhannau o'r adroddiad gan amlygu ei fod yn anodd ei ddarllen mewn manau.
- Diolchwyd i'r Rheolwr Gwasanaethau Democratiaeth ac Iaith, y Tîm Democratiaeth a Galw Gwynedd am y cymorth penodol yn dilyn dirywiad sylweddol yng ngolwg un o'r Aelodau.
- Cwestiynwyd y datganiad bod 29 o Gynghorwyr yn parhau i dderbyn copiâu papur dan y rhan Cyngor di-papur gan fynegi bod y nifer yma'n ymddangos un uchel.
- Gofynnwyd faint o Gynghorwyr sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant craidd.
- Holwyd ynghylch y trefniadau Craffu ac os bydd trefn yn cael ei sefydlu o fonitro faint o wahaniaeth mae Craffu yn ei gael yn ymarferol o ran y broses o greu penderfyniadau yn y Cyngor. Pryderwyd bod y drefn Craffu yn cael ei weld fel ymarfer papur a'i bod yn bwysig dangos bod Craffu yn cael effaith bositif a'n cael ei ystyried ar lefel Cabinet.

Mewn ymateb i'r sylwadau:

- Nodwyd nad yw'n broblem addasu'r ffont a'r lliwiau cyn cyflwyno'r adroddiad i'r Cyngor Llawn a croesawyd y sylw.
- Cydnabuwyd bod angen ail eirio'r datganiad am y niferoedd sy'n derbyn copiâu papur o raglenni Pwyllgorau gan fod y ffigur bellach wedi lleihau ymhellach. Cytunwyd bod angen ail eirio er mwyn amlygu'r lleihad sylweddol sydd wedi bod yn y niferoedd hyn.
- Eglurwyd bod adroddiad nes mlaen yn y Pwyllgor ar hyfforddiant a bydd yr adroddiad yno yn manylu ar yr ymdrech i gynyddu'r niferoedd sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant craidd.
- Adroddwyd y bydd adroddiad blynyddol Craffu yn cael ei gyflwyno yn y Cyngor Llawn nesaf a bydd yr adroddiad hwn yn rhoi gwybodaeth fanwl am effaith Craffu ac yn rhoi enghreifftiau o'r effaith. Cydnabuwyd bod yr adroddiad yma yn crynhoi bod adolygiad wedi digwydd yn hytrach na rhoi manylder.

7. HYFFORDDIANT A DATBLYGIAD AELODAU

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad gan nodi'r sylwadau a gyflwynwyd.

Cyflwynwyd yr adroddiad gan amlygu bod saith maes craidd wedi eu hadnabod fel hyfforddiant allweddol i Aelodau sydd yn ymwneud a chyfreithiau. Nodwyd bod ffocws ar yr

hyfforddiant craidd wedi ei roi yn y cyfarfod diweddfaf gan dynnu sylw at y niferoedd isel o Aelodau sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant hyn. Amlygwyd bod sylw wedi ei roi i'r mater yma dros y misoedd diwethaf a bod dilyniant i'r Arweinyddion Grwpiau annog Aelodau i gwblhau'r hyfforddiant craidd. Nodwyd nad oedd cynnydd i'w weld eto yn y niferoedd sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant am ei bod braidd yn gynamserol ond bod nifer wedi cysylltu i holi am fanylion pellach.

Tywyswyd y Pwyllgor drwy'r adroddiad gan dynnu sylw at ffurf newydd y rhaglen ddysgu i Aelodau sef yr elfen hyfforddiant craidd, hyfforddiant arall a chyfweliadau datblygiad personol. Amlygwyd pryderon megis cyrsiau yn cael eu rhedeg yn hanner gwag am nad oes diogon o Aelodau yn cofrestru neu ddim yn troi fyny i ddigwyddiadau. Soniwyd am y bwriad i recordio teitlau craidd a'u cynnwys ar y Fewnwyd Aelodau ond pwysleisiwyd bod angen i Aelodau hysbysu'r gwasanaeth Dysgu a Datblygu ar ôl iddynt gwblhau cwrs.

Tynnwyd sylw at faterion eraill megis y gwaith ar y Fframwaith Hunanwerthuso Cefnogaeth i Gynghorwyr fydd yn cychwyn yn y misoedd nesaf a'r holiadur fydd yn cael ei anfon i Aelodau dros gyfnod yr Haf am gynnwys y rhaglen hyfforddiant. Cyfeiriwyd i gloi at ran 2.17 o'r adroddiad gan nodi un cywiriad sef y dylai Cynghorwyr gyfeirio enghreifftiau penodol o ddiffyg ymateb i ymholiadau gan Swyddogion y Cyngor at Geraint Owen, Cyfarwyddwr Corfforaethol yn hytrach na'r Prif Weithredwr. Nodwyd bod Geraint Owen yn cymryd cyfrifoldeb dros hyn oherwydd ei gefndir yn y maes yn dilyn i bryderon nifer o aelodau gan eu hamlygu am y mater o ddiffyg ymateb i'w ymholiadau gan Swyddogion y Cyngor.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Diolchwyd am yr adroddiad gan nodi bod amryw o faterion pwysig wedi eu cynnwys.
- Amlygwyd y pwysigrwydd i Aelodau droi fyny i gyrsiau gan gyfeirio at enghraifft benodol pan ddaru 4 Aelod droi fyny allan o 11 oedd yn wastraff adnoddau ac amser Swyddogion.
- Mynegwyd bod y cwrs Sgiliau Cadeirio yn arbennig o dda ac anogwyd yr Aelodau i gymryd mantais o'r cyrsiau sydd ar gael.
- Cyfeiriwyd at y sesiynau 'sgyrsiau dros banded' i Gynghorwyr sy'n ferched gan nodi eu bod yn werthfawr, yn enwedig i Aelodau newydd.
- Holwyd am ystadegau niferoedd yr Aelodau sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant craidd.
- Cwestiynwyd pe byddai mwy o Aelodau yn troi fyny i hyfforddiant sy'n cael eu cynnal yn ddwyieithog yn hytrach na Chymraeg yn unig.
- Gwnaethpwyd sylw ynglŷn ag adrodd ar ymddiheuriadau pan fo gwrthdaro e.e. Pwyllgor y Cyngor â chyfarfod Corff Allanol yn cael eu cynnal ar yr un amser a holwyd os oes diweddariad ar y mater yma.

Mewn ymateb i'r sylwadau:

- Ategwyd bod Aelodau sydd ddim yn troi fyny i hyfforddiant yn amsugno adnoddau ac amser prin Prif Swyddogion y Cyngor.
- Nodwyd y gall yr ystadegau ar niferoedd yr Aelodau sydd wedi cwblhau'r hyfforddiant craidd gael eu darparu. Adroddwyd y bydd unrhyw ddiweddariadau yn cael eu cylchredeg i'r Aelodau. Nodwyd bod y wybodaeth wedi ei gynnwys yn adroddiad mis Chwefror o'r Pwyllgor hwn a gan nad oedd llawer o newid i'r ffigyrau ni chafodd y manylion eu cynnwys yn yr adroddiad yma.
- Credwyd bod y data yn dangos nad yw iaith yr hyfforddiant yn effeithio ar fynychwyr a bod cyrsiau yn cael eu rhedeg yn Gymraeg neu'n ddwyieithog a bod cyfieithydd yn bresennol pe bai rywun eisiau gwranddo ar y Saesneg.
- Nodwyd nad oes diweddariad ar y ffordd mae ymddiheuriadau o gyfarfodydd yn cael eu cofnodi ond pwysleisiwyd bod y Tîm Democratiaeth yn gwneud eu gorau i osgoi gwrthdaro ac yn trafod efo'r tîm Dysgu a Datblygu yn ogystal â sefydliadau allanol fel y Parc ac Awdurdod yr Heddlu. Amlygwyd bod dros 50 o Gyrff Allanol a'i bod yn amhosib

osgoi gwrthdaro ymhob achlysur. Ychwanegwyd pan fydd cyfle bod y Tîm yn dymuno rhoi sylw i sut mae ymddiheuriadau ac absenoldebau yn cael eu cofnodi ar y system.

8. CYDNABYDDIAETH ARIANNOL

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad.

Cyflwynwyd yr adroddiad oedd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i Aelodau ar gydnabyddiaeth ariannol ar gyfer 2024/25. Eglurwyd bod ymholiadau wedi cyrraedd y Rheolwr Gwasanaethau Democratiaeth ac Iaith a'r Tîm Democratiaeth yn ddiweddar am faterion cydnabyddiaeth ariannol a phryderwyd bod gwybodaeth ddim yn cael ei gyfleu neu fod angen tynnu sylw Aelodau at ambell fater. Amlygwyd y gydnabyddiaeth ariannol (cyflog) sylfaenol gyfredol ar gyfer yr Aelodau sef £18,666 y flwyddyn. Eglurwyd bod hyn yn gynydd o ychydig dros £1,000 ar dâl cydnabyddiaeth 2023/24. Ychwanegwyd y dylai Aelodau gysylltu efo'u Cynorthwydd Grŵp Gwleidyddol am gwestiynau ynglŷn â'u P60.

Nodwyd bod y wybodaeth yma eisoes wedi ei gyfathrebu trwy'r Mewnwyd Aelodau ac drwy'r Bwletin Aelodau wythnosol. I gloi nodwyd mai bwriad yr adroddiad yw codi ymwybyddiaeth o'r sefyllfa ariannol a'r gefnogaeth sydd ar gael i Aelodau.

Yn ystod y drafodaeth cododd y sylwadau canlynol:

- Mynegwyd barn y dylai rhifau ffôn Cadeiryddion Pwyllgorau fod ar gael e.e. pa bai aelod o'r cyhoedd neu Gynghorydd arall efo cwestiwn i Gadeirydd y Pwyllgor Craffu Gofal. Pryderwyd nad oedd Cadeiryddion ar gael i ymateb i alwadau a credwyd y dylent fod ar gael.
- Ychwanegwyd ei bod yn anodd cael gafaél ar Aelodau o Gyngor Gwynedd sydd wedi eu penodi ar Fyrddau neu Gyrff Allanol. Amlygwyd bod hyn yn rhwystredig pan eisiau gwybodaeth am fater penodol.
- Mynegwyd safbwynt na ddylid gorfodi Aelodau i rannu eu rhifau ffôn gan nodi bod nifer yn llai tebygol o'i rhyddhau yn ddiweddar oherwydd materion diogelwch a bod llawer yn dueddol o ddefnyddio e-byst fel ffordd hwylus o gysylltu.
- Holwyd ynglŷn â thaliadau costau cerbydau trydan, sydd yn costio llai i'w rhedeg na cherbydau tanwydd traddodiadol ond eu bod yn derbyn yr un raddfa costau teithio a'r ceir traddodiadol.

Mewn ymateb i'r sylwadau:

- Ategwyd bod cyfeiriadau e-bost Cynghorwyd yn cael eu cynnwys ar safle we'r Cyngor ond nad yw'n ofynnol cyhoeddi eu cyfeiriad na'u rhifau ffôn. Amlygwyd bod rhifau ffôn y Swyddogion Gwasanaethau Democratiaeth ar flaen Rhaglenni Pwyllgorau a bydd y swyddogion hynny yn pasio unrhyw ymholiad perthnasol ymlaen i'r Cadeiryddion Pwyllgorau.
- Adroddwyd nad yw'r mwyafrif o Gyrff Allanol yn talu'r Aelodau a bod rhai cyfarfodydd yn gaeedig oherwydd sensitifrwydd masnachol a bod rhaid i Aelodau barchu'r rheolau hyn cyn belled â'u bod yn rheolau rhesymol. Nodwyd bod mwyafrif o faterion y Cyrff Allanol yn rai agored.
- Cadarnhawyd nad oes newidiadau i'r taliadau costau teithio a bod graddfeydd ceir trydan yr un fath a cheir disel/petrol. Eglurwyd bod hyn yn bennaf oherwydd y gydnabyddiaeth bod costau cynnal a chadw ceir trydan yn dueddol o fod yn uwch er bod y costau rhedeg yn is. Cydnabuwyd bod trefniadau cenedlaethol yn cael eu dilyn ar hyn o bryd ac efallai bydd newid yn y dyfodol pan fydd y dechnoleg yn dod yn fwy poblogaidd.
-

Dechreuodd y cyfarfod am 13:00 a daeth i ben am 14:05.

CADEIRYDD